

ABSZTRAKTOK

1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger

2016. szeptember 8–10.

Balogh Róbert

**Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézet
Balogh.Robert@btk.mta.hu**

A szocialista munkás teste 1956 előtt és után: egészségügyi ellátás és üzemi balesetek (Debrecenben)

Martha Lampland kutatásai rámutattak, hogy a munkaerő kommodifikációja és a kalória kultúrája fontos szerepet játszottak az államszocialista rendszer kialakításában. Mark Pittaway néhány éve megjelent poszthumusz munkájában azt hangsúlyozta, hogy az ipari munkásság gyenge ellátása fontos szerepet játszott abban, hogy Magyarországon gyenge állam és gyenge társadalom alakult ki az 1950-es években. Az utóbbi két évtized kutatásai a szocialista modernizáció és az új ipari városok közötti kapcsolatot is dekonstruálták. Előadásomban azt állítom, hogy az a mód, ahogyan az ipari üzemekben bekövetkező baleseteket az üzem vezetése jelentette és kezelte, jelzi a hiány és a munkaverseny kultúrájának közegészségügyi intézményekre gyakorolt hatását. Az előadás első részében azt vizsgálom, hogy mi volt az intézményi válasz és a sérülésekkel kapcsolatos felelősség megállapításának szerepe az újjáépítésben és az 1950-es évek iparosításában. Az előadás második részében azt vizsgálom, hogy a forradalom és a modernitás új korszaka hogyan hatott az 1960-as évekre bekövetkező munkáegészségügyel intézményi változásokra.

Nagy-Csere Áron

**Nemzeti Örökség Intézete
bigchangeonprice@gmail.com**

Nyomornegyed-diskurzus(ok) 1956 után

Mivel az azt termelő társadalmi folyamatok elvileg megszűntek, a szocializmusban hivatalosan nem létezhetett szegénység, s beszélni sem lehetett szegényekről. Ezt helyettesítendő az ötvenes évek hivatalos diskurzusaiban – majd elsősorban 1956 ellenforradalmi értelmezésében – újból felerősödött a munkásmozgalmi-kommunista diskurzusokban Marx és Engels híres manifesztuma óta ismert, az „érdemtelen szegény” – „érdemes szegény” ellentétpár hagyományából táplálkozó „tisztességes munkás” – „lumpenproletár” aszimmetrikus ellenfogalmak használata. Ezen interpretáció szerint nem a szocializmus a hibás a nyomortelepek meglétéért, hanem az ott lakó, a múltból visszamaradt „gyenge jellemű lumpenproletárok”, valamint maga a múltat megtestesítő telepi életforma. Előadásában Nagy-Csere Áron azt vizsgálja, hogyan változtak 1956 után a nyomornegyedekkel kapcsolatos hivatalos és közéleti/tudományos diskurzusok. A hírhedt ferencvárosi Mária Valéria szükségtelep példáján keresztül bemutatja, miként ábrázolták különféle szövegek ezeket a helyeket. Az előadó arra kíváncsi, milyen hasonlóságokat és különbségeket mutatnak ezek az ábrázolások, mennyire alkalmazkodnak a nyomornegyedekről szóló leírások hagyományaihoz és a hivatalos diskurzusokhoz.

ABSZTRAKTOK

**1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger
2016. szeptember 8–10.**

Grexa Izabella

Magyar Tudományos Akadémia

grexaiza@gmail.com

Csupa paradicsom az élet, csak ehetetlen." Avagy lehetőségek és korlátok egy munkásnő életében

Az előadásomban Király Erzsébet, egy vidékről Budapestre került munkásnő – szövőnő, később híradástechnikai iparban dolgozó segédmunkás, majd vendéglátóipari alkalmazott – és a korszak szociális intézményrendszerének kölcsönös viszonyát vizsgálom meg. E kapcsolatot az egyén optikáján, saját maga által papírra vetett emléktöredékeinek értelmezésén keresztül veszem szemügyre.

Király Erzsébet a II. világháborúban elhagyott gyermekként, gyermekotthonok, leányotthonok lakójaként különösen kiszolgáltatott volt az állami gondoskodás rendszerének. Az előadásban arra keresem a választ, hogy az állami gondoskodás intézményei hogyan formálták azt, az állami szociális ellátásra rászoruló egyént, akit (vagy akihez hasonlókat) aztán maga az szocialista erkölcs bélyegzett "rossz nőnek", laza nemi erkölcsével és deviáns viselkedésével. Természetesen az egyén "szabad" választásai, döntései, "életstratégiái" fontos tényezők az életút alakulása szempontjából, ugyanakkor maga a politikai, társadalmi, szociális intézményrendszer szabja meg annak kereteit és teremti meg az egyén boldogulásának feltételeit.